

Սոնա ԳՈՒԼՅԱՆ
Երևանի պետական համալսարան

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱՆ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ՃԱՆԱԴԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿՈՐԴՈՒՍԱՅԻՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն հոդվածի նպատակն է Մեծ Բրիտանիան և Հայաստանը ներկայացնող ճանապարհորդական ուղեցույցներից կազմված բրիտանական և հայկական կորպուսներում առկա տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ և բարձր հաճախականություն ունեցող լեզվական միավորների համեմատական ուսումնասիրությունը: Մեր կազմած կորպուսների համեմատությունը ռեֆերենցիալ կորպուսի հետ ևս մեկ անգամ փաստում է, որ տուրիզմի դիսկուրսն անգլերեն լեզվի համակարգում հանդես է գալիս որպես յուրահատուկ գործառական դրսևորում և մասնագիտական դիսկուրս: Կորպուսային վերլուծության¹ միջոցով փորձ է արվել ներկայացնելու տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ ոճական նշույթները, ինչպիսիք են ածականները, մոդալականություն արտահայտող եղանակավորող բայերը և հավանականության մակբայները, ինչպես նաև տվյալ կորպուսներում կիրառելիության բարձր հաճախականություն ունեցող հիմնաբառերն ու հանգուցային արտահայտությունները:

Բանալի բառեր. տուրիզմի մասնագիտական դիսկուրս, կորպուսային վերլուծություն, մոդալականություն, հիմնաբառեր, հանգուցային արտահայտություններ, տուրիստական ուղեցույցներ, տուրիստական տերմիններ, հայկական տուրիստական կորպուս, բրիտանական տուրիստական կորպուս

Օգտագործելով app.sketchengine.eu² կորպուսային վերլուծության առցանց գործիքը՝ հետազոտել ենք 324.391 նշաններից (tokens) և 244.678 բառերից բաղկացած *Guidebooks to Armenia* և 145.075 նշաններից և 114.374 բառերից բաղկացած *Guidebooks to Great Britain* անգլերեն կորպուսները և համեմատել *English Web 2015* (enTenTen15) կորպուսի հետ, որը պարունակում է ինտերնետային տեքստերից քաղված և 15,703,895,409 միավորներից բաղկացած բառաֆոնդ: Կորպուսները համեմատելի դարձնելու նպատակով չմշակված հաճախականությունը (raw frequency) չափակարգել ենք (normalized frequency)³ բաժանելով տվյալ կորպուսի լեզվական միավորների չմշակված հաճախականությունը նույն կորպուսի բառաֆոնդի նշանների քանակի վրա և չափակարգել ենք այն

ավելի մեծ թվով, այս դեպքում ` 1.000.000-ով, քանի որ ռեֆերենցիալ կորպուսի ծավալը մեծ է: Որքան մեծ է կորպուսի ծավալը, նույնքան մեծ է բազմապատկվող թիվը /Biber et al., 1998: 263-264/: Մեր ստեղծած կորպուսի փոքրածավալությունը արդարացված է այն առումով, որ որքան յուրահատուկ է հետազոտվող բնագավառը, այնքան փոքրածավալ է այն ներկայացնող կորպուսը /Weisser, 2016: 31/:

Համեմատությունը ցույց է տալիս, որ որոշակի բառային միավորներ, իրենց կիրառելիության հաճախականության շնորհիվ, արդեն տարանջատվել են համընդհանուր լեզվից՝ վերաճվելով տուրիզմի դիսկուրսի ոճական նշույթների: Փորձ է արվել համեմատելու Հայաստանը, մայրաքաղաք Երևանն ու Արմավիրը ներկայացնող “Yerevan: Tour Armenia Travel Guide”, “Armenia – Armavir Guidebook”, “Rediscovering Armenia: An Archaeological/Touristic Gazetteer and Map Set for the Historical Monuments of Armenia”, “Armenia, a Country and the People: A Guidebook” չորս ուղեցույցներից կազմված *Guidebooks to Armenia* կորպուսը և “Hello London”, “London Planner” (April 2018; May 2018), “This is Wales 2018”, “Visit Bath” բրիտանական մի քանի քաղաքներ ներկայացնող ուղեցույցներից կազմված *Guidebooks to Great Britain* կորպուսը /Sketch Engine, 2018/՝ դրանց նմանություններն ու տարբերությունները վեր հանելու նպատակով:

Ստորև ներկայացված են երկու կորպուսների աղյուսակները և դրանց համեմատական վերլուծության արդյունքները: Նախ դիտարկենք *Guidebooks to Armenia* կորպուսի բարձր հաճախականություն ունեցող հիմնաբառերի և հանգուցային արտահայտությունների աղյուսակները՝

**Կորպուս – *Guidebooks to Armenia*
Հիմնաբառեր**

Նշանների քանակը	324.391
Բառերի քանակը	244.678
Նախադասությունների քանակը	11,388

Հիմնաբառեր	Ֆոկուս հաճ.	Չափակարգված հաճ. 1.000.000)	Ռեֆ. հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>Armenia</i>	1312	4044.5019	166440	10.5986
<i>Armenian</i>	1246	3841.0437	159169	10.1356
<i>Yerevan</i>	1156	3563.6007	40537	2.5813
<i>church</i>	1153	3554.3526	3271394	208.3174
<i>Tel</i>	1016	3132.0228	215752	13.7388
<i>c</i>	823	2537.0618	1464977	93.2875
<i>road</i>	685	2111.6492	2484203	158.1902

ՕՏԱՐ ԼԵՋՈՒՆԵՐԸ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ 2019, 2 (27)

village	559	1723.2291	1499800	95.505
km	351	1082.0276	534359	34.0272
AMD	347	1069.6968	79247	5.0463
Republic	343	1057.366	857083	54.5777
URL	333	1026.539	292020	18.5954
Abovian	302	930.9753	150	0.0096
museum	296	912.4791	942092	59.991
monument	295	909.3964	229983	14.645
ruin	292	900.1483	300562	19.1393
till	284	875.4867	494138	31.466
Armenians	277	853.9078	39211	2.4969
Mashtots	257	792.2538	616	0.0392
monastery	251	773.7576	140614	8.9541
cc	243	749.096	40898	2.6043
stone	227	699.7728	716647	45.635
Guide	226	696.6901	662420	42.1819
Square	212	653.5323	414870	26.4183
medieval	210	647.3669	191568	12.1988
Soviet	206	635.0361	389492	24.8023
Tumanian	205	631.9534	47	0.003
Travel	205	631.9534	302543	19.2655
fortress	180	554.8859	68948	4.3905
Age	178	548.7205	417535	26.588
Ring	157	483.9838	95659	6.0914

Տվյալ վերլուծության արդյունքները ցույց են տալիս, որ հիմնաբա-
 ների մեծ մասը հատուկ անուններ են (*Armenia, Yerevan, Abovian,*
Mashtots, Tumanian), ինչպես նաև այնպիսի հիմնաբառեր, որոնք
 ներկայացնում են Հայաստանը որպես բրենդ (*stone, AMD, Soviet, church,*
monastery, medieval):

Guidebooks to Armenia
Հանգուցային արտահայտություններ

Հանգուցայի և արտահայ- տություններ	Ֆոկուս հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)	Ռեֆ. հաճ	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
19th c	101	311.3527	1035	0.0659
13th c	76	234.2852	299	0.019
main road	73	225.0371	32029	2.0396
7th c	66	203.4582	202	0.0129
dirt road	62	191.1274	13238	0.843
cyclopean fort	58	178.7966	0	0

ԼԵԶԿԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

<i>17th c</i>	56	172.6312	454	0.0289
<i>10th c</i>	48	147.9696	118	0.0075
<i>paved road</i>	45	138.7215	4519	0.2878
<i>5th c</i>	43	132.5561	280	0.0178
<i>18th c</i>	36	110.9772	539	0.0343
<i>19th century</i>	34	104.8118	165698	10.5514
<i>right fork</i>	32	98.6464	666	0.0424
<i>Armenian culture</i>	29	89.3983	778	0.0495
<i>12th c</i>	28	86.3156	231	0.0147
<i>13th century</i>	25	77.0675	19186	1.2217
<i>Armenian church</i>	24	73.9848	3210	0.2044
<i>5th century</i>	24	73.9848	8132	0.5178
<i>7th century</i>	24	73.9848	9045	0.576
<i>11th c</i>	22	67.8194	146	0.0093
<i>15th c</i>	22	67.8194	330	0.021
<i>Armenian population residence permit</i>	22	67.8194	1392	0.0886
<i>residence permit</i>	22	67.8194	9350	0.5954
<i>12th-13th cc</i>	21	64.7367	10	0.0006
<i>Astvatsatsin church</i>	21	64.7367	0	0
<i>master plan</i>	20	61.654	35752	2.2766
<i>Armenian literature</i>	19	58.5713	266	0.0169
<i>next village</i>	19	58.5713	0	0
<i>9th c</i>	18	55.4886	136	0.0087

Հանգուցային արտահայտությունների ցանկը գլխավորում են պատմական տարբեր դարաշրջաններ մատնանշող բառամիավորներ, որոնք թույլ են տալիս եզրակացնել, որ տեքստերը հարուստ են Հայաստանի պատմամշակութային ժառանգությունը ներկայացնող տեղեկատվությամբ՝ *Armenian culture, Armenian church, Armenian population, cyclopiian fort, Astvatsatsin church, 12th-13th cc*:

Այժմ դիտարկենք մեր կազմած Guidebooks to Great Britain կորպուսի բարձր հաճախականություն ունեցող հիմնաբառերի և հանգուցային արտահայտությունների աղյուսակները՝

**Կորպուս – Guidebooks to Great Britain
Հիմնաբառեր**

Նշանների քանակը	145,075
Բառերի քանակը	114,374
Նախադասությունների քանակը	6,211

Հիմնաբառեր	Ֆոկուս Հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)	Ռեֆ. Հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>St</i>	1935	13337.93	21665	1.3796
<i>London</i>	656	4521.8	38915	2.478
<i>station</i>	540	3722.21	4349	0.2769
<i>Bath</i>	329	2267.79	4939	0.3145
<i>Wales</i>	276	1902.46	11774	0.7498
<i>Museum</i>	270	1861.11	19899	1.2671
<i>Royal</i>	234	1612.96	53229	3.3895
<i>LONDON</i>	221	1523.35	3774	0.2403
<i>Uk</i>	218	1502.67	9256	0.5894
<i>www</i>	193	1330.35	7404	0.4715
<i>RD</i>	191	1316.56	958064	61.008
<i>Westminster</i>	150	1033.95	197	0.0125
<i>Victoria</i>	144	992.59	5141	0.3274
<i>Bridge</i>	139	958.13	1510	0.0962
<i>Theatre</i>	139	958.13	10559	0.6724
<i>Apr</i>	128	882.3	55779	3.5519
<i>Square</i>	127	875.41	2914	0.1856
<i>Greenwich</i>	126	868.52	30650	1.9517
<i>Queen</i>	123	847.84	3851	0.2452
<i>Daily</i>	118	813.37	34550	2.2001
<i>Tower</i>	115	792.69	206	0.0131
<i>Palace</i>	114	785.8	503	0.032
<i>Circus</i>	109	751.34	65	0.0041
<i>SQ</i>	101	696.19	5945	0.3786

Ըստ մեր վերլուծության արդյունքների՝ բրիտանական կորպուսում առկա հիմնաբառերը և հանգուցային արտահայտությունները հատուկ անուններ են, որոնք Մեծ Բրիտանիայի *բրենդ-խորհրդանիշներ* են, ինչպես օրինակ Բրիտանիայի թագավորական երկիր լինելը արտացոլվում է բարձր հաճախականություն ունեցող հետևյալ հիմնաբառերի միջոցով՝ *royal, Victoria, Queen, tower, palace*, իսկ *royal* – թագավորական, ածականը հետևյալ բարձր հաճախականություն ունեցող հանգուցային արտահայտություններում՝ *royal wedding, royal residence, royal palace*:

Guidebooks to Great Britain
Հանգուցային արտահայտություններ

Հանգուցային արտահայտություններ	Ֆոկուս Հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)	Ռեֆ. Հաճ.	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>map inset</i>	20	137.86	61	0.0039
<i>bank hols</i>	14	96.5	20	0.0013
<i>cable car</i>	14	96.5	10067	0.6411
<i>city centre</i>	12	82.72	85621	5.4522
<i>(guided/audio) tour adult (£18.50)</i>	11	75.82	11	0.0007
<i>afternoon tea</i>	11	75.82	15043	0.9579
<i>west end</i>	11	75.82	28651	1.8245
<i>live music</i>	11	75.82	90108	5.7379
<i>contactless payment</i>	9	62.04	1668	0.1062
<i>journey time</i>	9	62.04	3908	0.2489
<i>visitor centre</i>	9	62.04	6328	0.403
<i>art collection</i>	9	62.04	11544	0.7351
<i>deer park</i>	8	55.14	1204	0.0767
<i>royal wedding</i>	8	55.14	2322	0.1479
<i>outstanding natural beauty</i>	8	55.14	2410	0.1535
<i>natural beaut</i>	8	55.14	49729	3.1667
<i>cambrian way</i>	7	48.25	12	0.0008
<i>area of outstanding natural beauty</i>	7	48.25	0	0
<i>royal residence</i>	7	48.25	1450	0.0923
<i>seaside resort</i>	7	48.25	4244	0.2703
<i>13th century</i>	7	48.25	19186	1.2217
<i>department store</i>	7	48.25	20346	1.2956
<i>perfect place</i>	7	48.25	37480	2.3867
<i>classical music</i>	7	48.25	59502	3.789
<i>present day</i>	7	48.25	75699	4.8204
<i>uk-issued contactless payment</i>	6	41.36	0	0
<i>royal palace</i>	6	41.36	4393	0.2797
<i>docking station</i>	6	41.36	5469	0.3483
<i>course meal</i>	6	41.36	5547	0.3532
<i>patron saint</i>	6	41.36	11973	0.7624

Guidebooks to Great Britain կորպուսը հարուստ է տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ տերմիններով, ինչպես օրինակ՝ *map inset, journey time, visitor centre, sightseeing service, travel itinerary, hop-off sightseeing service, tourist information, unlimited travel, (guided/audio) tour adult (£18.50), walking tour, audio tour, boat trip, circular cruise, hop-off sightseeing, hop-off sightseeing, river cruise, course meal*: Հայկական կորպուսը՝ ի տարբերություն բրիտանականի, հազեցած չէ տուրիզմի լեզվին բնորոշ բառամիավորներով, քանի որ գերակշռում են մանրամասն նկարագրություններով պատմական բնույթի ակնարկները:

Վերը նշված աղյուսակի տվյալների դիտարկումը ցույց է տալիս, որ բրիտանական կորպուսում առկա բառակապակցությունները մասնագիտական բնույթ ունեն, քանի որ ռեֆերենցիալ կորպուսում դրանց չափակարգված հաճախականությունը նվազում է:

Վերոնշյալ կորպուսների ամենահաճախ գործածվող հիմնաբառերի և հանգուցային արտահայտությունների ամբողջական աղյուսակները վերլուծելով՝ առանձնացրել ենք հետևյալ թեմատիկ խմբերը.

“Guidebooks to Armenia”

Հանգուցային արտահայտություններ և հիմնաբառեր

Դարաշրջաններ – *19th c, 13th c, 7th c, 17th c, 10th c, 5th c, 18th c ...* :
Ճանապարհներ, փողոցներ, ուղիներ – *main road, dirt road, paved road, right fork, asphalt road, jeep track, traffic circle, turning right, far end, left fork, main highway*:
Ճարտարապետական, հոգևոր և աշխարհիկ կոթողներ – *cyclopean fort/fortress, Astvatsatsin church, small church, pilgrimage site, monastic complex, bell tower, tomb field, memorial house, medieval fort, concert hall*:
Հարմարություններ – *swimming pool, hot water, large building, green space, satellite TV*:
Աշխարհագրական անուններ – *Armenian Plateau*:
Վայրեր – *capital city, main square, Azatutian pta*:
Նկարագրություն – *small space, tufa stone, alcohol content, national liberation, large selection*:
Հայկական մշակույթի տարբեր բնագավառներ և նկարագրություններ – *Armenian culture, Armenian church, Armenian population, Armenian literature, Armenian architecture, Armenian history, Armenian script, Armenian apostolic church, Apostolic church, Armenian language, cuneiform inscription, Armenian Kingdom, ceramic ware, national liberation, folk music, classical music*:
Փաստաթղթեր – *residence permit*:
Մշակութային վայրեր – *concert hall*:

**“Guidebooks to Great Britain”
Հիմնաբառեր**

Տերմիններ – *map inset, journey time, visitor centre, sightseeing service, travel itinerary, hop-off sightseeing service, tourist information, unlimited travel:*
Տուրերի տեսակներ – *(guided/audio) tour adult (£18.50), walking tour, audio tour, boat trip, circular cruise, hop-off sightseeing, hop-off sightseeing, river cruise:*
Փոխադրամիջոցներ – *cable car:*
Վայրեր – *city centre, west end, surrounding countryside:*
Ժամանցային վայրեր – *department store, cocktail bar:*
Տեսարժան վայրեր – *deer park, seaside resort, royal residence, Cambrian way, royal palace, docking station, (England) dressing room, historic pub, nature reserve, walled garden, market town:*
Վճարման տեսակներ – *contactless payment, debit card, paying adult, contactless payment debit card:*
Նկարագրություններ – *outstanding natural beauty, natural beauty, perfect place, former home, local produce, famous museum, Georgian building, reality experience:*
Դարաշրջաններ – *13th century:*
Ուտեստներ – *course meal, street food:*
Բրիտանական մշակույթի տարբեր ոլորտներ և նկարագրություններ – *bank hols (bank holidays), afternoon tea, live music, art collection, royal wedding, classical music, patron saint, British cuisine, local produce, modern art:*
Մշակութային վայրեր – *art gallery, music venue:*

Այժմ անդրադառնանք մեր ստեղծած կորպուսներում ամենահաճախ կիրառվող անձնական և ստացական դերանուններին (*it, its, his, you*):

Guidebooks to Armenia-ում ամենահաճախ գործածված դերանունների ցանկը հետևյալն է՝

Դերանուն	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>it + its</i>	1601	4935.402
<i>he + his</i>	1058	3261.496
<i>they + their</i>	787	2426.0848
<i>you + your</i>	746	2299.694
<i>I</i>	96	295.9391
<i>We + our</i>	56	360.67

Guidebooks to Great Britain-ում ամենաբարձր հաճախականությամբ դերանունների ցանկը հետևյալն է՝

Դերանուններ	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>you+your</i>	783	5397.2
<i>it + its</i>	612	4218.5
<i>we + our</i>	307	2116.14

<i>they+ their</i>	132	909.87
<i>his</i>	69	475.61
<i>I</i>	16	110.28

It և *its* դերանունների միջոցով նկարագրվում են տեսարժան վայրեր, փոխադրամիջոցների և վճարման քարտերի օգտագործման ձևեր: *We, our* դերանունների կիրառությունը միտում ունի ցույց տալու տուրիստական ընկերության և ծառայությունների իսկությունը, ինչպես նաև առաջարկների թիմայնությունը: *His* դերանունը ներկայացնում է հայտնի մարդկանց վերաբերող նկարագրություններ, *you* դերանվան միջոցով հեղինակը դիմում է տուրիստին: *They, their* դերանունները հիմնականում վերաբերում են ինչպես անշունչ առարկաներին, այնպես էլ մարդկանց, օրինակ՝ տեղացիներին: *I* դերանունը հանդիպում է տուրիստների կողմից տրվող հարցերում *Guidebooks to Great Britain* կորպուսում, իսկ *Guidebooks to Armenia*-ում՝ հեղինակի խոսքում և որմնագրերի կամ պատմական իրադարձություններին վերաբերող տեքստային հղումներում:

Ինչպես ցույց է տալիս կորպուսային վերլուծությունը՝ *you, your* դերանունների չափակարգված հաճախականությունը *Guidebooks to Great Britain* կորպուսում 3097.51-ով ավել է, քան *Guidebooks to Armenia*-ում: Կարելի է հետևություն անել, որ *Guidebooks to Great Britain* կորպուսում տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ երկխոսությունն (տես Dann 2012: 59-70) ավելի հաճախ է կիրառվում, քան *Guidebooks to Armenia* կորպուսում:

Guidebooks to Armenia-ում մոդալականությունը դրսևորվում է հետևյալ եղանակավորող բայերի, ինչպես նաև հավանականություն արտահայտող մակբայների միջոցով՝

Guidebooks to Armenia
Եղանակավորող բայեր

Եղանակավորող բայեր	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>can</i>	270	832.32
<i>will</i>	212	653.53
<i>may</i>	131	403.83
<i>would</i>	59	181.88
<i>should</i>	52	160.3
<i>could</i>	33	101.73
<i>shall</i>	26	80.15
<i>have to</i>	24	73.98
<i>must</i>	21	64.74
<i>might</i>	18	55.49

Guidebooks to Armenia
Հավանականության մակբայներ

Հավանականության մակբայներ	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>probably</i>	47	144.89
<i>perhaps</i>	43	132.56
<i>certainly</i>	3	9.25
<i>definitely</i>	—	—
<i>maybe</i>	9	27.24

Guidebooks to Great Britain-ում մոդալականությունը դրսևորվում է եղանակավորող բայերի, ինչպես նաև հավանականություն արտահայտող մակբայների միջոցով՝

Guidebooks to Great Britain
Եղանակավորող բայեր

Եղանակավորող բայեր	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>can</i>	223	1.537.14
<i>will</i>	183	1.261.42
<i>would</i>	35	241.25
<i>may</i>	27	186.11
<i>could</i>	20	137.86
<i>have to</i>	16	110.29
<i>must</i>	14	96.5
<i>might</i>	14	96.5
<i>should</i>	13	89.61
<i>shall</i>	-	-

Guidebooks to Great Britain
Հավանականության մակբայներ

Հավանականության մակբայներ	Հաճախականություն	Չափակարգված հաճ. (1.000.000)
<i>perhaps</i>	5	34.46
<i>probably</i>	2	13.79
<i>certainly</i>	-	-
<i>definitely</i>	4	27.57
<i>maybe</i>	1	6.89

Երկու կորպուսներում էլ *will* եղանակավորող բայը բարձր հաճախականություն ունի, սակայն այն ավելի հաճախ է հանդիպում *Guidebooks to Great Britain*-ում: *Will*-ի բարձր հաճախականությունը

պայմանավորված է տուրիզմի դիսկուրսին հատուկ համոզման գործառույթով: *Will* եղանակավորող բայն ունի բարձր մոդալականություն՝ հիմնականում արտահայտելով ապագա ճանապարհորդության ժամանակ ակնկալվող դրական փորձառության որոշակիությունը: *Can*-ը նույնպես բարձր մոդալականություն է արտահայտում և ուղեցուցնելով ճշմարտություններ ու կարողություններ արտահայտելու նպատակով է կիրառվում՝ դրականորեն ներազդելով պոտենցիալ տուրիստի վրա: Ուշագրավ է, որ բարձր մոդալականություն ունեցող վերոնշյալ եղանակավորող բայերը *Guidebooks to Armenia* կորպուսում ցածր հաճախականություն ունեն, իսկ *may* և *might* ցածր մոդալականությամբ եղանակավորող բայերը՝ հակառակը:

Would եղանակավորող բայի չափակարգված հաճախականությունը ավելի բարձր է բրիտանական կորպուսում. այն հիմնականում հանդիպում է պայմանական եղանակով արտահայտված նախադասություններում՝ շեշտադրելով ընթերցողի ցանկությունները, նախընտրությունները և ակնկալիքների կարևորությունը, ինչպես նաև վերստին ապահովելով երկխոսության հաջող ընթացքը պոտենցիալ տուրիստի հետ: Հայկական կորպուսում *would* եղանակավորող բայը պոտենցիալ տուրիստին ուղղված ասույթներից բացի մեծամասամբ օգտագործվում է տվյալ վայրի անցյալն ու երևակայական պատկերը նկարագրելու նպատակով:

Ըստ ստացված արդյունքների՝ *Guidebooks to Great Britain* կորպուսում հավանականության մակբայների հաճախականությունն ավելի փոքր է, քան *Guidebooks to Armenia* կորպուսում: Առավել հաճախ են հանդիպում *perhaps* ցածր մոդալականություն և *definitely* բարձր մոդալականություն արտահայտող մակբայները, իսկ *Guidebooks to Armenia* կորպուսում *definitely* մակբայը բացակայում է, որի փոխարեն գործածվում է *certainly* մակբայը, սակայն շատ ցածր՝ 9.25, չափակարգված հաճախականությամբ: Ինչպես եղանակավորող բայերի, այնպես էլ մակբայների դեպքում, ցածր մոդալականությամբ *probably*, *perhaps* մակբայները, որոնք մեղմացնող գործառույթ են իրականացնում, բարձր չափակարգված հաճախականություն ունեն: Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ երկրորդ կորպուսի դեպքում համոզման գործառույթն ավելի թույլ է արտահայտված, քան առաջին դեպքում:

Անդրադառնալով բարձր հաճախականություն ունեցող ածականներին՝ նշենք, որ *new*, *good* և *other* ածականների կիրառությունը համընկնում է հայկական կորպուսում ընգրկվածների հետ: Տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ են *offer* առաջարկ արտահայտող բայը և *get*, *do*, *see*,

enjoy գործողության դրդող բայերը, որոնք բարձր հաճախականություն ունեն բրիտանական կորպուսում, նշելի է, որ հայկականի հետ համընկնում են՝ *be, include, take* և *make* բայերը:

Ամփոփելով սույն կորպուսային վերլուծությունը՝ նշենք, որ տուրիստական ուղեցույցերն աչքի են ընկնում մոդալականությամբ, ածականների և մակբայների լայն կիրառությամբ, տեղանունների առատությամբ, ինչն էլ թույլ է տալիս գրավիչ կերպով ներկայացնել նպատակակետի նկարագիրը և ներգործել պոտենցիալ տուրիստի վրա: Մեծ Բրիտանիան և Հայաստանը ներկայացնող ուղեցույցների կորպուսային վերլուծության արդյունքները հաստատում են նաև, որ տուրիզմի ոլորտում դիսկուրսի ձևավորման առումով Հայաստան բրենդը մասամբ է հետևում միջազգային անգլալեզու տուրիզմի դիսկուրսին բնորոշ լեզվական նորմերին և առայժմ զարգացման փուլում է: Այսպիսով, անհրաժեշտ ենք համարում կարևորել այս հանգամանքը ուղեցույցների և գովազդների ստեղծման հետագա գործընթացում:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Կորպուսային վերլուծությունը ի հայտ է եկել 60-ական թվականներին: Հատկանշական է, որ այն չի ընդունվել սերող քերականների կողմից, այլ առավելապես սկսել է կիրառվել ֆունկցիոնալիստների կողմից, քանի որ նրանք հետազոտում են հաղորդակցությունը, իսկ սերող քերականները՝ լեզվական կառույցները: Մեծ ծավալի տեքստերի քանակական վերլուծությունը և համատեքստային օրինակները թույլ են տալիս հասկանալ լեզվի գործածությունը որպես հաղորդակցության գործիք և ավելի կիրառական են ֆունկցիոնալիստների աշխատանքներում /Meyer, 2002: 5-6/: Կորպուսային վերլուծությամբ կատարված հետազոտությունների հիմնական նպատակը բառային և քերականական տարբերակների գրանցումն է տվյալ ժանրում և դրանց գործառույթների ու հաճախականությունների ներկայացումը /Gray and Biber, 2011: 140/:
2. Sketch Engine ծրագիրը հնարավորություն է ընձեռում բացահայտելու, թե ինչպես է լեզուն աշխատում: Ծրագրի ավգորիթմերի միջոցով հնարավոր է վերլուծել միլիարդավոր բառերից կազմված իրական տեքստեր՝ պարզելու համար, թե ինչն է բնորոշ և ինչն է հազվադեպ հանդիպում տվյալ լեզվում: Բացահայտվում են նաև

լեզվում ի հայտ եկող նոր միտումները: Sketch Engine-ը պարունակում է 500 պատրաստի կորպուս 90+ լեզուներով, որոնցից ամեն մեկը մինչև 30 միլիարդ բառ է պարունակում: Այս ծրագիրը հնարավորություն է տալիս ստեղծելու նոր կորպուսներ և մեծ ճշգրտությամբ կատարելու կորպուսային վերլուծություններ՝ նվազագույն խմբագրական միջամտությամբ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Biber D., Conrad S., Reppen R. *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge University Press, 1998.
2. Dann G. M. S. *Remodelling a Changing Language of Tourism: from Monologue to Dialogue and Trialogue // Pasos. Revista De Turismo Y Patrimonio Cultural*, Volumen 10, Numero 4, 2012.
3. Gray B. and Biber D. *Corpus Approaches to the Study of Discourse // K. Hyland, B. Paltridge (eds.) Continuum Companion to Discourse Analysis*. London: Continuum, 2011.
4. Meyer Ch. F. *English Corpus Linguistics: An Introduction*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2002.
5. Weisser M. *Practical Corpus Linguistics: An Introduction to Corpus-Based Language Analysis*. Wiley-Blackwell, 2016.
6. “UK Guidebooks” (2018), Sketch Engine // URL: https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=user%2FSonaG%2Fuk_guidebooks (accessed 01.10.18).
7. “Armenia Guidebooks” (2018), Sketch Engine // URL: <https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=user%2FSonaG%2Ftourism> (accessed 01.10.18).
8. “English Web 2015” enTenTen (2015) // URL: https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fententen15_tt21 (accessed 01.10.18).
9. Sketch Engine (2018) // URL: <https://www.sketchengine.eu>.
10. Garland K. et al. *Armenia – Armavir guide Book*, USAID. Yerevan: Collage LLC, 2013.
11. Kiesling B. *Rediscovering Armenia: An Archaeological/Touristic Gazetteer and map set for the Historical Monuments of Armenia*, 1999 // URL: https://www.academia.edu/2337651/Rediscovering_Armenia?auto=download (accessed 20.09.18).
12. Khudaverdyan K., Sargsyan Y. *Armenia, a Country and the people: A Guidebook*. Yerevan: “Encyclopaedia Armenica” LTD // URL: https://www.academia.edu/10100822/Travel_guide_of_Armenia (accessed 22.09.18).
13. “Hello London” *London Visitor Travel Guide* (2016) // URL: <http://content.tfl.gov.uk/london-visitor-guide.pdf> (accessed 20.09.18).

14. “London Planner” (April 2018). Visit London // URL: https://www.visitbritain.com/sites/default/files/campaign_offers/files/lp_apr_18_issue_0.pdf (accessed 12.07.2018):
15. “London Planner” (May 2018) Visit London // URL: https://www.visitbritain.com/sites/default/files/campaign_offers/files/lp_may_18_issue_low_res_new.pdf (accessed 12.07.18):
16. This is Wales (2018) // URL: <http://www.visitwales.com/~media/visit-wales/brochure-pdf/this-is-wales-2018-e-web.ashx> (accessed 18.09.18):
17. “Visit Bath” (2018) // URL: https://visitbath.co.uk/documents/site/Visit_Bath_visitor_guide_digital.pdf (accessed 18.09.18).
18. Ney R. (2007), Yerevan: TourArmenia Travel guide // URL: <https://www.TACentral.com> (accessed 18.09.18).

С. ГУЛЯН – Изучение британских и армянских путеводителей на основе корпусного анализа. – Целью данной статьи является исследование языковых и лингвокультурных компонентов текстов в туристических путеводителях на основе метода корпусного анализа. Сравнительное изучение составленных автором корпусов (армянского и британского) с референциальным корпусом выявляет, что дискурс туризма является специальным, своеобразно функционирующим проявлением английского и может на основе анализа высокочастотных единичных ключевых слов и составных ключевых словосочетаний полноправно называться языком специального назначения.

Ключевые слова: специальный дискурс туризма, корпусный анализ, модальность, единичные ключевые слова, составные ключевые выражения, туристические путеводители, туристические термины, армянский туристический корпус, британский туристический корпус

S. GULYAN – Corpus Analysis of British and Armenian Travel Guidebooks. – The goal of this paper is to reveal the linguistic and cultural features available in the texts of travel guidebooks according to corpus analysis. Based on the comparative study of the single-word and multi-word high frequency keywords in Armenian and British corpora, compiled by the author, with the referential corpus, it can be stated that tourism is a specialized discourse.

Key words: specialized tourism discourse, corpus analysis, modality, single-word keywords, multi-word keywords, travel guidebooks, tourism terms, Armenian tourism corpus, British tourism corpus

Ներկայացվել է՝ 21.10.2019
Երաշխավորվել է ԵՊՀ Անգլիական բանասիրության ամբիոնի կողմից
Ընդունվել է տպագրության՝ 20.11.2019